

"Алтаргана" нааданда шалгархан бэлигтэн

АРАДАЙ ДУУГАА ҮРГЭГШЭД

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ **Буряадай** гүрэнэй академическэ драмын театрта арадай аман зохёолой "Дэнзэ" гэхэн ансамблин солистаар **Цыден-Еши Бимбаев болон Сэсэгма Дондокова** хоёр ажалладаг. "Алтарганада" зорюулагдаһан энэ толилолго соогоо эдэ хоёр дуушад тухай хөөрэхэ хүсэл байна. Ушар юуб гэхэдэ, эдэ хоёр эдир залуу наһандаа Бүгэдэ Буряадай уласхоорондын "Алтаргана" фестивалиин түүхэдэ өөрынгөө мартагдашагүй мүр сараа үлээхэн зон гэшээ.

хүртээн юм. Бүгэдэ Буряадай ехэ нааданда амжалтатай хабаадаһан хүбүүхэн дали орожо, Улаан-Үдын хүгжэмэй колледжын фольклорно таһагай оюутан болобо. Оюутан ябаха сагтаа Буряадай Гүрэнэй филармониин дуушадаар Германи, Польшо, Итали, Португали гастрольдо ябаһан байна. 4-дэхи курсын оюутан байхадаа, дуунай багша Ешин-Хорло Гомбоинтай буряад арадай дуунуудые суглуулжа, "Баянхан Оронгомнай" гэхэн дуунуудай диск гаргаад, Буряадай филармониин дэргэдэ танилсуулга үнгэргэһэн юм.

АМЖАЛТЫН ШАТА -

АЛТАН МЕДАЛЬ

2008 ондо Эрхүү хотодо үнгэргэгдэһэн "Алтарганын" арадай дуунуудай конкурсно алтан медальда хүртэһэн габыятай. Тиигэжэ Бүгэдэ Буряадайнгаа үндэр солодо 2 дахин хүртэһэн дууша хүбүүхэн амжалтатай бэлигтэй дуушанай харгыда гараһан байна. Энээнһээ уламжалан, Хитадта, Монголд үнгэргэгдэһэн арадай утаар татадаг дуунуудай конкурсно фестивалнуудта хабаадажа, оло дахин лауреат болоо.

Мүнөө Буряад драмын театрай артистаар ажаллахадаа, табигдаһан зүжэг, концерт наадануудта дуулажа, харагдай сэдхэл хужарлуулдаг. Саашанхи харгыдаа залуу дуушан олон түсбүүдые табинхай. Өөрынгөө дууладаг дуунуудые болон арадай дуунай маяг түхэл хэрэглэн, мүнөө үеын дуунуудые зохёохо хүсэлтэй. Дэлхэй дүрэн аяншалан ябаха, олон гүрэнүүдые хараха, элдэб янзын яһатан арад зонтой танилсаха хүсэлтэй. Бэлигтэй залуу дуушандаа амжалта хүсэе.

ХҮГЖЭМЭЙ ШЭДИДЭ ЭТИГЭНХЭЙ

Сэсэгма басагаханай Захаминай Дүтэлүүр нүүринһаа Цахирай нургуулида хурахаа ерэхэдэн, хүгжэмэй багша Михаил Хубриковтай

уулзашанинь ехэ удхатай байшоо. Тихэхэдэ бүхы сүлөө сагаа үхибүүдэй дуу хүгжэмдэ зорюулжа, олон үхибүүдые дуушанай харгыда гаргаһан дүршэл эхэтэй багша, интернет-нургуулийн директор Михаил Бадмаевич Сэсэгмагай дуу хүгжэмдэ абыастай байһыень гансата элирүүлээ. Энэ нургуулида хуража байха үедөө дууша басаган юрэ дуулаха бэшэ, хүгжэмэй оньһо, ноуса, нотото, эди шэдитэ хүсэндэн хураһан юм. Цахирай нургуулийн "Ургы" гэхэн ансамбль хаа-хаангай, холо ойро бэлигтэй үхибүүдэрээ суурхан. Аймаг, республика дотор үнгэргэгдэһэн бүхы конкурсно харалганда хабаадажа, бүхы түрүү шангай нууринуудта хүртэдэг байгаа. Бэлигтэй багшын аша туһаар энэ нотагта Монгол

оронһоо хүгжэмшэд ерэжэ, арадай дуунуудай хүгжэмтэ инструментнуудай оркестр бии болголсоо хэн. Түрэнэн ажы Маргарита Дымбрыловнагай Сэсэгмаада хара багаһаань арадай дуунда дурлуулһан ушарһаа дуу хүгжэмэй ёһотойл шэдитэ орон руу шургаһан басаган бэлиг шадабарияа одоол хүгжөөжэ эхилээ.

«АЛТАРГАНЫН» ГРАН-ПРИДЭ ХҮРТӨӨ

П.Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй колледжын оюутан байха сагтаа Сэсэгма Дондокова республика дотор үнгэргэгдэһэн конкурснуудта хабаададаг байһан. 2002 ондо республикын хэмжээний "Алтан гургалдай" гэхэн ха-

ралганда лауреат болоо хэн. 2006 ондо энэл харалганда дахин лауреат боложо, тэрэл жэлдэ үнгэргэгдэһэн Бүгэдэ Буряадай "Алтаргана" гэхэн фестивалда хабаадажа, Гран-придэ хүртэһэн габыятай. Энэ харалганда Сэсэгма "Уулын оройгоор", "Жараахайн гол", "Сайн гүүнэй унаган" гэхэн дуунуудые улгам гоё хайханаар гүйсэдхэжэ, баранда хайхашаагдаа бэлэй.

2010 ондо Монголд үнгэргэгдэһэн Уласхоорондын монгол угсаатанай "Уртын дуунай ехэ нааданда" хабаадажа, баһал илаһан байха юм.

Сэсэгма хүгжэмэй нургуулийн һүүлээр Зүүн Сибириин соёлой академи түгэсжэ, Буряадай гүрэнэй академическэ Буряад драмын театрта артистаар ажаллажа эхилээ. Энэ театрай ахамад найруулагша Сергей Бальжанов "Дэнзэ" гэхэн арадай дуунай ансамбль байгуулаха проект зохёожо, Цыден-Еши Бимбаев, Сэсэгма Дондокова болон Российн Федерациин габыята артист Дамба-Дугар Бочиктоев гурбание хабаадуулаа. Энэ ансамбль 2 жэлэй туршда Буряад драмын театрайнга табигдан зүжэгүүдые арадай дуу хүгжэмээр шэмэглэжэ, харагдаһаа хонирхуулдаг хэн. Һүүлэй үедэ энэ ансамбль Зүүн зүгэй хатарнуудай "Бадма Сэсэг" гэхэн ансамблиин артистнайгай нэгдэжэ, концертээ табидаг болонхой. Буряад арадайнгаа жэнхэни хайхан арадай дуунуудые арад зондоо нэбтэрүүдые хүгжөөжэ ябаһан залууһан басаганһаа: "Энэ залуу үетэн байгаад, хаанаһаа арадай дуушан болоо гэшээбта?" гэжэ асууба.

Минии бага байхадамни, дуу, хатарай "Байгал" ансамблин гол дуушанаар Дымбрын Ринчинова ажалладаг бэлэй. Манай Захаамин нотагһаа уг гарбалтай бэлигтэй дуушан минии зүрхэ сэдхэл хүдэлгэжэ, тон иимхэн лэ дуушан болохо гэжэ хүсэл бэлүүлхые оролдооб, гэжэ Сэсэгма харуусаба.

Мүнөө Сэсэгма "Дэнзэ" ансамблин хүжэлтэдэ эхэтэ найдана, бүхы эрмэлзэл тэгүүлэн хайхан хүсэл боллол энэл ансамблингаа хуби заяатай нягта холбууланхай.

БЭЛИГТЭЙ УГАЙ

УТАҢАН

Оронго нотагай Цыден-Еши хүбүүхэнэй балшар бага наһандань дууша бэлигтэй түрэл гаралын тойроод байһан. Өөрынгөө үе наһандаа нотаг зондоо сугтай дуушан ябаһан ирагуу хайхан хоолойтой нагаса эжын Халзанова Дари Зандраевна болоно. Үбгэн нагаса абань Цыден-Еши Халзанов түрэлэн эжыгын үшөө бага байхадань, консервын баанха хэршээд модондо хадаад, мориной дэлһээр уяжа, хүгжэмтэ инструмент дархалаад, гоё хайхан арадай дуунай хүгжэм аялга гаргадаг байһан. Эжынэй дүү басаган Надмитова Светлана Цыденовна нургуулийн эхин шатын класста хуража байхадань, хүгжэм дунда хургаһан. Балшар бага наһанһаа Цыден-Еши хоорто болон солистаршые дууладаг байһан. Арбаадхан наһатайдаа "Гэсэр-Дангина" гэхэн конкурсдо хабаадажа, эгээл түрүүшынхмээ буряад арадай дуунуудые гүйсэдхэжэ эхилээ. Түрэлэн эжын Жаргалима Цыденовна баабайнгаа дууладаг "Халуун шарахан нарамни Хадаяа тойрохонь мүнхээн" – гэхэн дуунда хургаһан юм. Одоол эндэһээ эхилжэ, Цыден-Еши арадай дуунуудые дууладаг дуушан болохоёо мэдэрээ бэлэй. Энэл дуугаа 2002 ондо Агада болоһон "Алтарганада" Ивалгын аймагые түлөөлжэ дуулаад, мүнгэн шанда

БУЛАГ МЭТЭ ДУУШАШАГҮЙ

Буряад дайдамнай дууша хүбүүд, басагадар баян. Алишье газарта, алишье аймагта арадай дуунай бэлигтэй дуушад олдохо. Яруунын аймагай Эгэтын Адаг нотагта Арюна басаган мүндэлэн түрэнэн намтартай.

Балшар бага наһандаа юрэ шашхан бархирха бэшэ, арадай дуунай аялга гаргадаг байгаа ёһотой. Юуб гэхэдэ, хэлэндэ орожо үрдэгүй байгаад, аялга дуу гүнгэнэн байдаг хэн гэжэ түрэлхидын хөөрөө бэлэй. Дунда нургуулиа дүүргээд, Арюна Хүгжэмэй болон искусствын колледждо хураад, Буряадай гүрэнэй университетэй хүгжэмэй факультет дүүргэһэн юм. Эрхиргэй соёлой байшангай уран хайханай хүтэлбэрлэгшөөр ажаллажа эхилхэдэ, "Аялга" гэхэн ансамбль бии болгожо, шадамар бэрхэ хүтэлбэрлэгшэ байһанаа гэршлээ.

Арюна Ринчиндоржиевна Лодоева ирагуу хайхан хоолойгоороо харагдадые гайхуулдаг. Балшар бага наһанһаа нургуулийн, нотагай болон аймагай харалга-

нуудта эдэбхитэй хабаададаг байгаа. Тэрэнһээ гадна Буряад Республикын хэмжээний харалга-фестивалда амжалта туйлаһан юм. 2010 ондо үнгэргэгдэһэн "Алтан гургалдай" гэхэн конкурсдо 1-дэхи шатын дипломоор шагнагдаа. 2012 ондо "Алтан гургалдай" гэхэн конкурссын 1-дэхи шатын лауреат болоо. 2009 ондо "Мүнгэн сэргэ" гэхэн конкурсдо баһал илаһан. Тийгэжэ хэдэн олон харалгануудта ехэ амжалтатай хабаадаһан байха юм. 2011 ондо Хакасийн Республикада эмхидхэгдэһэн "От ыры" гэхэн уласхоорондын фестивалда хабаадажа, 2-дохи нуури эзэлһэн байгаа.

Мүнөө жэл Ага нотагта үнгэргэгдэхэ "Алтаргана" фестивалиин арадай дуунай конкурсдо Арюна Лодоева хабаадаха юм.

Цырегма САМПИЛОВА, 2008 оной «Алтарганын» "Алтан саг" гэхэн конкурссын лауреат.

